

Αγιορείτες και Ηγεμόνες στη διοίκηση της Μονής Κοτροτσανίου

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=91852>]

Στα 1797-1798, ένα νέο επεισόδιο συνέβη μεταξύ του ηγεμόνα και της Κοινότητας του Αγίου Όρους, επεισόδιο που άρχισε από το γεγονός του διορισμού ενός ηγουμένου από την Κοινότητα που δεν ήθελε ο Κωνσταντίνος Χαντζερής. Από την 1^η Οκτωβρίου 1797 υπάρχει ένα συμφωνητικό γράμμα της μονής Μεγίστης Λαύρας για το διορισμό του Βησσαρίωνος Λαυριώτη ως ηγουμένου της μονής Κοτροτσανίου για μια εξαετή περίοδο[70]. Ακριβώς μετά από ένα χρόνο – 1^η Οκτ. 1798 – η ίδια μονή εκδίδει εγγυητικό γράμμα για το διορισμό του αρχιμανδρίτη Χρυσάνθου, ως νέου ηγουμένου της Κοτροτσανίου, έγγραφο που περιέχει τους ίδιους όρους, οι οποίοι περιλαμβάνονταν στα προηγούμενα διοριστήρια[71]. Φαίνεται ότι ο Βησσαρίων ανέλαβε την 1^η Οκτ. 1797, αλλά στις 26 Αυγούστου 1798 είχε φτάσει στο Βουκουρέστι και ο Χρυσάνθος. Δεν ξέρουμε τι ακριβώς είχε συμβεί[72], αλλά ο ηγεμόνας δεν αναγνώρισε ως ηγούμενο το Χρυσάνθο.

Πηγή: cersipamantromanesc.wordpress.com

Ένα γράμμα των Εξάρχων του Αγίου Όρους στο Βουκουρέστι προς την Κοινότητα προσπαθεί να μας δώσει τα στοιχεία να αντιληφθούμε το επεισόδιο αυτό. Με το γράμμα τους, οι έξαρχοι Παΐσιος Ξενοφωντινός και Άνθιμος Καρακαλλινός αναφέρουν ότι στις 26 Αυγούστου 1798 είχε φτάσει στο Βουκουρέστι ο νέος ηγούμενος για τη μονή Κοτροτσανίου, Χρύσανθος, μαζί με τον κυρ Παρθένιο, κληρονόμο του πρώην ηγουμένου, μακαρίτη Δαβίδ Λαυριώτη. Όλοι αυτοί έγιναν δεκτοί από τον άρχοντα Κωνσταντίνο Χαντζερή μαζί με τον Σταυρουπόλεως Γρηγόριο (ήταν ένας από τους πολλούς ιεραρχές που κατοικούσαν στη Βλαχία) και το Ματθαίο Γρηγοριάτη, ηγούμενο της μονής Σπίρεα. Ο άρχοντας φιλοξένησε στην κατοικία του τον Χρύσανθο, τον οποίο αργότερα εξόρισε.

Όπως ο ίδιος ο Παΐσιος Ξενοφωντινός πληροφορήθηκε από τον αγανακτισμένο ηγεμόνα, η ενέργεια αυτή είχε γίνει γιατί, ενώ ο άρχοντας είχε ορίσει νέο ηγούμενο και το είχε ανακοινώσει στην Κοινότητα, αυτή, μετά από 7 μήνες είχε στείλει άλλον, χωρίς να τον ενημερώσει, σαν να είχαν οι Αγιορείτες την απόλυτη εξουσία. Ιδού, λοιπόν, ο λόγος. Όμως, είναι γνωστό ότι ο κτίτορας της μονής είχε ορίσει, ως υπεύθυνους, τους εξάρχους του Αγίου Όρους στο Βουκουρέστι και τον ηγεμόνα της Βλαχίας, με σκοπό το διορισμό ηγουμένων. Χαρακτηριστικό δείγμα της δικαιοδοσίας αυτής αποτελεί ο διορισμός του πρωτοσυγγέλου Τυρνόβου ως ηγουμένου της μονής “Ράδου-Βόδα” από τον ηγεμόνα Αλέξανδρο Μουρούζη. Υστερα από τα γεγονότα αυτά, οι έξαρχοι προτείνουν στην Κοινότητα, αφού γίνει

σύναξη, να στείλουν γράμματα με τα οποία να του ζητούν συγνώμη και συγχρόνως να εγγυώνται για το πρόσωπο του Βησσαρίωνος, ως νέου ηγουμένου της Κοτροτσανίου, παρά την αντίδραση της μονής Λαύρας. Στη συνέχεια, οι έξαρχοι πληροφορούσαν την Κοινότητα για την άθλια κατάσταση της μονής[73].

Μαθαίνουμε λοιπόν ότι η Μονή Μεγίστης Λαύρας ήταν εκείνη που δε δέχονταν το διορισμό του Βησσαρίωνος, αν και την 1^η Οκτωβρίου 1797, του είχε δώσει το διορισμό. Γιατί παραιτήθηκε η Μεγίστη Λαύρα από τη θέση της, δεν ξέρουμε.

Στις 21 Σεπτεμβρίου 1798, η Μεγάλη Σύναξη απαντά στον ηγεμόνα και του γράφει ότι έλαβε τα γράμματα των Εξάρχων και του ιδίου του Βησσαρίωνος και ότι, αφού έγινε σύναξη των 20 μονών, καμία από αυτές δε δέχθηκε το Βησσαρίωνα ως κοινοβιάτη της και δεν έδωσε, κατά συνέπεια, εγγυητική επιστολή. Επομένως, ο Βησσαρίων δε μπορεί να θεωρηθεί Αγιορείτης (!). Το επιχείρημα του ηγεμόνα, έλεγε η Σύναξη, ότι ο προκάτοχός του, Αλέξανδρος Μουρούζης, είχε διορίσει στη μόνη “Ράδου-Βόδα” έναν μη Αγιορείτη, δεν ευσταθεί, γιατί ο ηγούμενος αυτός είχε ως εγγυήτρια τη μονή Ιβήρων[74].

Είναι σαφές ότι, κάτι είχε συμβεί μεταξύ της Κοινότητας και του Βησσαρίωνος. Αλλιώς, το συμφωνητικό γράμμα της 1^{ης} Οκτ. 1797 μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση.

Δύο μέρες αργότερα, μετά το γράμμα της Κοινότητας προς τον ηγεμόνα (21 Σεπτ.), δηλαδή στις 23 του ιδίου μηνός 1798, μαθαίνουμε μια αλλαγή της συμπεριφοράς της Μεγάλης Σύναξης. Δέχθηκε τον αρχιμ. Βησσαρίωνα ως κοινοβιάτη της και έδωσε εγγυητική επιστολή για την ηγουμενία του. Ταυτόχρονα, ζήτησε συγνώμη από τον ηγεμόνα και τον παρακάλεσε να ανακαλέσει, από την εξορία, τον αρχιμανδρίτη Χρύσανθο[75]. Έτσι σταμάτησε η σύγκρουση αυτή και ο Βησσαρίων έμεινε στην ηγουμενία της Κοτροτσανίου μέχρι το 1813, οπότε ο άρχοντας Ιωάννης Καρατζάς τον απέλυσε λόγω καταχρήσεων και των πολλών χρεών του.

Κατά το 1802, η μονή ερημώθηκε εξαιτίας του μεγάλου τότε σεισμού και ο Βησσαρίων έπρεπε να δανειστεί για να κάνει επισκευές στα κτήρια της μονής, στο ναό, στο κωδωνοστάσιο και στο παρεκκλήσιο. Επίσης ερημώθηκαν τα χάνια, τα μαγαζιά στο Βουκουρέστι, αλλά και τα μετόχια της μονής αυτής. Φαίνεται όμως, ότι ο Βησσαρίων δανείστηκε περισσότερα χρήματα απ’όσα χρειαζόταν[76].

[Συνεχίζεται]

[70] ΓΑΣΠΑΡΗ, *Άρχείο Πρωτάτου...*, κωδ. 6, αρ. 10, σ. 128-9.

[71] ΓΑΣΠΑΡΗ, *Άρχείο Πρωτάτου...*, κωδ. 6, αρ. 9, σ. 127-8.

[72] Ο Χ. Γάσπαρης εξηγεί ως εξής: “Το συμφωνητικό γράμμα χρονολογείται το 1797, ενώ η σύνταξή του έγινε μετά το προηγούμενο διοριστήριο έγγραφο (?), δηλαδή μετά την 1^η Οκτ. 1798. Όπως ήδη αναφέρθηκε σύμφωνα με τον πρώτο όρο του συμφωνητικού, ο νέος ηγούμενος αναλαμβάνει από 1^η Οκτ. 1797 και για έξι χρόνια, ενώ στο δεύτερο συμφωνητικό, ο Χρύσανθος αναλάμβανε από 1^η Οκτ 1798 για 5 χρόνια. Πιθανότατα λοιπόν, αναγνωρίστηκε η θητεία του Βησσαρίωνα πριν από το διορισμό του Χρύσανθου και πριν από τη διαφωνία μεταξύ του ηγεμόνα της Βλαχίας και του Άθωνος”- ΓΑΣΠΑΡΗ, *Άρχείο Πρωτάτου...*, κωδ. 6, αρ. 10, σ. 129.

[73] ΓΑΣΠΑΡΗ, *Άρχείο Πρωτάτου...*, κωδ. 6, αρ. 11, σ. 129-130. Την ίδια ημερομηνία, ο Βησσαρίων έστειλε γράμμα προς την Κοινότητα ότι είναι ο πιο κατάλληλος για τη θέση ηγουμένου, ως Αγιορείτης που γνωρίζει πολύ καλά τα προβλήματα της μονής Κοτροτσανίου. Ο ίδιος αγνοεί το λόγο για τον οποίο η μονή Μεγίστης Λαύρας τον απορρίπτει και αρνείται να στείλει εγγυητική επιστολή και τα συστατικά γράμματα – ΓΑΣΠΑΡΗ, *Άρχείο Πρωτάτου...*, αρ. 12, σ. 130-1. Στον πρώτο όρο του κυροβούλλου του Σερμπάν Καντακουζηνού βλέπουμε ότι το Άγιον Όρος δεν είχε δικαίωμα να αλλάξει τον ηγούμενο για κανένα λόγο, παρά μόνο σε περίπτωση κακής διοίκησης.

[74] ΓΑΣΠΑΡΗ, *Άρχείο Πρωτάτου...*, κωδ. 6, αρ. 13, σ. 131.

[75] ΓΑΣΠΑΡΗ, *Άρχείο Πρωτάτου...*, κωδ. 6, αρ. 14, σ. 132.

[76] IONESCU, *Istoria Cotrocenilor...*, σ. 117, 123.